

IV

Друштво физичара Србије
Министарство просвете Републике Србије

ОКРУЖНИ НИВО
18.03.2023.

РАЗРЕД

ЗАДАЦИ – Бета категорија

1. [15 поена] Позитрон (честица која има исту масу као и електрон, али наелектрисање $+e$) из стања мировања се убрзава у електричном пољу потенцијалне разлике $U = 0.5 \text{ MV}$. Одредити де Брољеву таласну дужину позитрона на изласку из електричног поља.

2. [20 поена] Дифракција светлости на прорезу је проблем који се третира законима таласне оптике, где се светлост посматра као талас. На основу де Брољевог дуализма материје, третирајмо светлост у овом проблему честично, како би проценили ширину централног дифракционог максимума, l (слика). У поставци дифракционог проблема као на слици, ширина прореза d се може поистоветити са неодређеношћу координате фотона дуж x осе, у којој можемо локализовати фотон. Узимајући да је неодређеност импулса фотона једнака самој вредности импулса и полазећи од релација неодређености, проценити ширину централног дифракционог максимума за зелену ласерску светлост таласне дужине $\lambda = 532 \text{ nm}$. Дифракција се посматра на $L = 5 \text{ m}$ удаљеном екрану, при чему светлост пролази кроз прорез ширине $d = 10 \mu\text{m}$. Разматрати случај Фраунхоферове дифракције, за коју важи да је $L \gg l$.

3. [25 поена] Посматрајмо кретање честице у потенцијалној јами чији је потенцијал облика $V(x) = \begin{cases} 0, & 0 \leq x \leq L \\ \infty, & x < 0 \wedge x > L \end{cases}$. Квантна честица у оваквом потенцијалу се налази у везаном стању и може имати само одређене дозвољене дискретне вредности енергије. За дозвољене вредности енергије, честица се може описати стојећим де Брољевим таласом, са чворовима на зидовима јаме.

а) [5 поена] одредити минималну енергију коју квантна честица може имати.

б) [5 поена] одредити израз за енергију честице која има n -ту дозвољену вредност енергије.

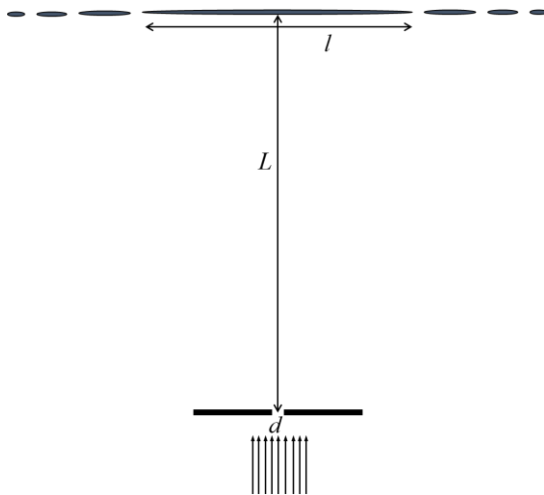
в) [5 поена] одредити енергију фотона коју честица емитује при прелазу из m -тог у n -то енергетско стање ($m > n$), занемарујући притом узмак честице.

г) [10 поена] својствене таласне функције квантне честице у бесконачно дубокој потенцијалној јами су облика $\psi_n(x) = \begin{cases} \sqrt{\frac{2}{L}} \sin \frac{n\pi x}{L}, & 0 \leq x \leq L, n = 1, 2, 3, \dots \\ 0, & x < 0 \wedge x > L \end{cases}$. Одредити највероватнији положај,

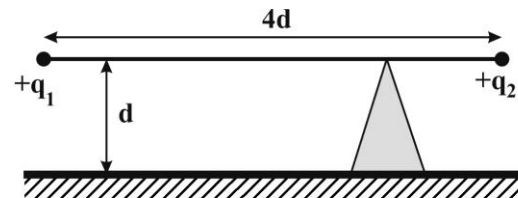
тј. координату x , на којем честицу можемо наћи са највећом вероватноћом, уколико се она налази у првом побуђеном стању.

4. [20 поена] Метална плоча се налази у електричном пољу, чије су линије силе нормалне на површину плоче и усмерене од ње. Јачина поља мења се по закону $E = kx$, где је k константа, а x растојање од плоче. Наћи време и пређени пут до заустављања електрона избаченог са површине плоче светлосћу таласне дужине λ . Излазни рад за дати метал је A_1 . Сматрати да је електрон излетео из плоче у правцу нормале и да је поље саме плоче занемарљиво. (Млади физичар 54.)

5. [20 поена] Две металне куглице једнаких маса m спојене су крутим штапом од изолатора, занемарљиве масе и дужине $4d$. Штап је постављен на шиљасте сталак висине d , као на слици, тако да формирају теразије с односом кракова 3:1. Лева куглица је наелектрисана позитивним наелектрисањем q_1 . Овакве теразије стављене су на бесконачну хоризонталну металну плочу и све се налази у вакуму. Коликим наелектрисањем треба наелектрисати другу куглицу да би се успоставила равнотежа? У решењу користити услове: $q_1 = 11,7 \text{ C}$, $d^2 = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{q_1^2}{mg}$.

Слика уз задатак 2.

Слика уз задатак 5.

Напомене: Сва решења детаљно објаснити.

Свим такмичарима желимо успешан рад !

При решавању задатака можете користити:

брзина светлости у вакууму $c = 3 \cdot 10^8$ m/s ; Планкова константа $h = 6,62 \cdot 10^{-34}$ J · s ; наелектрисање електрона $|e| = 1,6 \cdot 10^{-19}$ C ; маса електрона $m_e = 9,1 \cdot 10^{-31}$ kg

Задатке припремили:(1,4,5) Проф. др Имре Гут, Департман за физику, Нови Сад(2,3); доц. др Владимир Марковић, ПМФ Крагујевац
Рецензент: Проф. др Ненад Стевановић, ПМФ Крагујевац
Председник комисије: Проф. др Имре Гут, Департман за физику, Нови Сад